

[*Co Niemcy myślą o Europie?*]

CHRISTIAN HACKE

18 **Niemcy i świat: mocarstwo cywilne bez odwagi cywilnej?**

Jak Niemcy w swojej polityce zagranicznej reagują na kryzys gospodarczy, przemiany w świecie arabskim, ambicje mocarstw autorytarnych, na wojny od Kosowa po Afganistan, nowe uzależnienia w sektorze energetycznym czy wreszcie na problemy o charakterze globalnym takie, jak terroryzm? Czy jako główna potęga w Europie i mocarstwo gospodarcze na skalę światową Niemcy wywiążą się ze swoich zobowiązań w tych burzliwych czasach? Autor rozpatruje te kwestie, odpowiadając na trzy pytania: Co jest możliwe w polityce zagranicznej? Co jest akceptowane w polityce wewnętrznej? Co można politycznie przeforsować w koalicji rządowej? W swojej analizie odwołuje się do proponowanego przez Roberta Coopera trójpodziału świata na strefę postnowoczesną, nowoczesną i przednowoczesną.

GUNTHER HELLMANN

38 **„...by przejść tę niemiecką drogę do końca” Odradzanie się potęgi politycznej Niemiec w drugiej kadencji rządu Schrödera–Fischera**

Hellmann podsumowuje bilanse polityki zagranicznej koalicji SPD i Zielonych i analizuje je pod kątem ewentualnych cech wspólnych i różnic. Następnie proponuje szkic interpretacji niemieckiej polityki zagranicznej, w którym przedstawia tezę, że w drugiej kadencji koalicja SPD i Zielonych wyraźnie dążyła do przyspieszenia procesu, rozpoczętego już we wczesnych latach dziewięćdziesiątych XX wieku, który polegał na intensyfikacji wysiłków zmierzających do odbudowania potęgi politycznej Niemiec na arenie polityki zagranicznej. Na zakończenie autor próbuje podsumować politykę zagraniczną rządu Schrödera w szerszym kontekście, a zwłaszcza ustalić, jakie zmiany i dlaczego mogą mieć trwały charakter.

THOMAS JÄGER

76 Średnie mocarstwa w Europie: stosunki bilateralne i swoboda działania w polityce zagranicznej

Jaką pozycję w systemie międzynarodowym, w związku regionalnym i we wzajemnych stosunkach bilateralnych zajmują państwa, których nie można scharakteryzować jako mocarstwa światowe ani też małe państwa? Jak można zdefiniować te „średnie mocarstwa”? Odpowiedź na te pytania ilustruje analiza stosunków Niemiec i Polski. Jej autor pokazuje, jakie następstwa wynikają z pozycji obu tych średnich mocarstw dla kształtowania stosunków dwustronnych oraz dla ich swobody działania w polityce zagranicznej na arenie międzynarodowej i regionalnej.

WERNER ABELSHAUSER

113 Niemcy, Europa i świat

Idealnym celem dla Niemiec jest integracja poniżej poziomu ponadnarodowej struktury, która powinna jednak gwarantować jednolite warunki w ramach Rynku Wewnętrznego, a tym samym zapewniać stabilną podstawę gospodarki. A to oznaczałoby nie tyle więcej Europy, ile zagwarantowanie *statusu quo* osiągniętego na podstawie traktatów z Lizbony i Nicei, a także stworzenie skutecznych narzędzi do ich wprowadzania w życie.

MICHAEL WOHLGEMUTH

123 Kant nie był pedantem w kwestii zasad

Czy w czasach kryzysu niemiecka polityka regulacyjna i społeczna gospodarka rynkowa stanowią model dla Europy czy też zagrażają pogłębionej integracji europejskiej? Autor szuka odpowiedzi na to pytanie, konfrontując niemieckie przywiązanie do zasad z amerykańskim „niedbałym” pragmatyzmem.

BJÖRN HACKER

131 Niedoskonała Unia. Kryzys europejskiej unii walutowej

Zdaniem Hackera przyczyn kryzysu w strefie euro nie należy szukać w zadłużeniu poszczególnych państw. Poważne błędy popełniono bowiem już w fazie tworzenia Unii Gospodarczej i Walutowej (UGiW). Aby usunąć niedociągnięcia w jej konstrukcji, konieczna jest polityczna osłona integracji ekonomicznej.

[Dokumenty]

138 Przemówienie kanclerz Niemiec Angeli Merkel wygłoszone podczas uroczystości inauguracji 61. roku akademickiego w Kolegium Europejskim w Brugii w dniu 2 listopada 2010 roku

Przemówienie skierowane do studentów Kolegium Europejskiego jest okazją do zwrócenia uwagi na szczególną odpowiedzialność Niemiec – jako największej gospodarki Europy – za przyszłość projektu europejskiego, zwłaszcza w dobie międzynarodowego kryzysu finansowego i gospodarczego. Kanclerz Merkel tłumaczy też, dlaczego Unia potrzebuje mechanizmu zarządzania kryzysowego umocowanego w traktacie. Mówi o nowej „metodzie unijnej”, czyli o tym, jak dzięki wspólnym skoordynowanym działaniom w duchu solidarności wspólnie można sprostać wyzwaniom stojącym przed Unią (wyjaśnia to na przykładzie wspólnej polityki energetycznej).

[*A jak to widzą Polacy?*]

ANNA KWIATKOWSKA-DROŹDŹ

155 Mocarstwo pragmatyczne

Wśród ekspertów, naukowców i polityków panuje zgoda co do tego, że zjednoczenie Niemiec zmieniło w Europie wszystko. Obecnie pytanie brzmi: Czy obawy związane wówczas z tym wydarzeniem – strach przed dominacją, a nawet hegemonią, i niewiara w trwałość istniejącej w Niemczech tendencji do samoograniczenia – były uzasadnione? Dla jednych rola RFN oraz procesy zachodzące obecnie w Unii, dotkniętej kryzysem finansowym, są potwierdzeniem słuszności tych obaw. Dla innych Niemcy to jedyne państwo zdolne do wyprowadzenia Europy z kryzysu. Jednak spójnej wizji nowej roli RFN w Unii nie ma nawet wśród niemieckich elit politycznych. Jaką drogę obiorą?

MAREK A. CICHOCKI

168 Zmiana niemieckiego paradygmatu w Europie

Niemcy jeszcze niedawno określane jako „chory człowiek Europy” są dziś nadzieją dla pogrążonej w kryzysie Unii. Zmieniła się także relacja między projektem europejskim a Niemcami (niemiecki paradygmat w Europie). Na tym tle odżywa dyskusja na temat przywódczej roli Niemiec – można mówić o powrocie tzw. kwestii niemieckiej, o stawianiu na nowo pytania o miejsce oraz rolę RFN w Europie. Ile silnych Niemiec może ona znieść? I co jest dzisiaj niemieckim priorytetem? Utrzymanie euro w dotychczasowej postaci jako rdzenia europejskiej integracji czy raczej reformy dostosowujące Unię do potrzeb niemieckiego modelu polityczno-gospodarczego?

JUSTYNA GOTKOWSKA

179 Reforma Bundeswehry. Transformacja armii wraz z emancypacją polityki bezpieczeństwa RFN

W konsekwencji ewolucji niemieckiej polityki bezpieczeństwa, którą można określić również jako „emancypację”, RFN stała się graczem podejmującym niezależne od sojuszników decyzje w ramach NATO, UE i ONZ i dążącym do przekształcenia Bundeswehry w instrument swojej polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i gospodarczej. Symbolem tej zmiany i zwieńczeniem procesów, które toczyły się od zjednoczenia Niemiec, stało się asertywne stanowisko RFN w konflikcie libijskim oraz obecna reforma Bundeswehry.

[*Esej o Europie*]

JOSEF ISENSEE

207 **Europa narodów czy naród europejski – o podstawie i celu organizacji kontynentu**

Zorganizowana Europa obywatela się jak dotąd bez własnego fundamentu narodowego. Jej jądrem jest Jednolity Rynek, na którym opiera się jej władza gospodarcza, niosąca ze sobą władzę polityczną. To wspólny rynek jest źródłem zewnętrznego wzrostu liczby państw członkowskich i wewnętrznego wzrostu kompetencji Unii. Na pytanie, czy tu i teraz istnieje naród europejski, trzeba udzielić jasnej odpowiedzi: nie. Rodzi się jednak pytanie o możliwość powstania narodu europejskiego w istniejących warunkach, a także pytanie o czynniki, które mogłyby rozbudzić wolę jedności. Może zorganizowana Europa mogłaby w idei europejskiej odnaleźć duszę, której jej dotychczas brakuje.

[Recenzje]

RYSZARDA FORMUSZEWICZ

243 Schyłek Europy – niemiecka instrukcja obsługi

EBERHARD SANDSCHNEIDER, *Der erfolgreiche Abstieg Europas. Heute Macht abgeben, um morgen zu gewinnen*, München: Carl Hanser Verlag, 2011.

PIOTR KOSMAŁA

246 Silna Polska w silnej Europie

JACEK GZELLA, *Między Sowietami i Niemcami. Koncepcje polskiej polityki zagranicznej konserwatystów wileńskich zgrupowanych wokół „Słowa” (1922-1939)*, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2011.

ŁUKASZ JASINA

250 O Europie, jej korzeniach, godności i przyszłości...

JERZY KŁOCZOWSKI, *Nasza tysiącletnia Europa*, Warszawa: Świat Książki, 2010.

253 [Noty o autorach]

